

INDEX CAPITUM LIBRI SECUNDI

DE RELIGIOSIS QUATENUS PRÆLATI SUNT, ET EORUM OBLIGATIONIBUS, UT SIC.

- CAP. I. *An in religioso statu necessarius sit aliquis prælatus jurisdictione pollens, et unde illam habeat.*
- CAP. II. *Quotuplex sit religionis prælatus, et quem inter se ordinem servant.*
- CAP. III. *De electione supremi Prælati in religione, deque conditionibus ex parte ipsius requisitis ut legitime eligatur.*
- CAP. IV. *De conditionibus eligentium dictum Generalem.*
- CAP. V. *De forma prædictæ electionis Generalis.*
- CAP. VI. *De electione aliorum Prælatorum infra Generalem.*
- CAP. VII. *An prælatio religionis perpetua sit, quamdiu durare possit aut debeat.*
- CAP. VIII. *An prælatus religionis potestatem habeat obligandi subditos in conscientia, quando et quomodo.*
- CAP. IX. *An in prælatis religiosi sit potestas coerciva, tum in universum, tum speciatim ad pœnas spirituales.*
- CAP. X. *An in eisdem sit talis potestas ad pœnas corporales.*
- CAP. XI. *An religiosi possint a sententiis et præceptis suorum superiorum appellare.*
- CAP. XII. *An in prælatis regularibus sit potestas dispensandi, et ad quam materiam se extendat.*
- CAP. XIII. *Quibus Prælatis, et qua ratione potestas dispensandi cum suis subditis sit concessa.*
- CAP. XIV. *Quæ personæ a Prælatis religionis dispensari queant.*
- CAP. XV. *An in Prælatis religionum sit potestas, tum ad absolvendum suos subditos a culpis non reservatis, tum ad delegandum aliis talem potestatem.*
- CAP. XVI. *An in aliis etiam, præterquam in ipsis Prælatis religionum vel eorum delegatis, detur potestas illos absolvendi. Ubi de bulla Cruciatæ.*
- CAP. XVII. *An saltem religiosi peregrini ac novitii absolvendis detur in aliis dicta potestas.*
- CAP. XVIII. *Quid circa reservationem culparum in religione statuerit Clemens VIII.*
- CAP. XIX. *Quis possit absolvere religiosos a culpis reservatis.*
- CAP. XX. *An Prælati regulares habeant potestatem absolvendi suos subditos a censuris.*
- CAP. XXI. *A quibus censuris et pœnis possint Prælati regulares absolvere suos subditos, per privilegia religionibus præsertim mendicantibus concessa.*
- CAP. XXII. *In quibusnam religiosis Prælatis sit potestas absolvendi subditos de omnibus censuris, tam a jure quam ab homine.*
- CAP. XXIII. *An in Episcopis etiam re-*

- sideat dicta potestas absolvendi religiosos.*
- CAP. XXIV. *Ad quas personas absolvas extendatur dicta potestas.*
- CAP. XXV. *An superiores religionum possint per privilegia absolvere subditos etiam a censuris specialibus ab homine.*
- CAP. XXVI. *De potestate Prælatorum religionis circa bonorum temporalium administrationem, ex primæva institutione a jure antiquo permissam.*
- CAP. XXVII. *De potestate ad prædictam administrationem immobilium juxta posterius jus canonicum.*
- CAP. XXVIII. *De potestate ad prædictam administrationem juxta indulta specialia religionum, et nominatim Societatis.*
- CAP. XXIX. *De potestate Prælatorum regularium ad conferendos ordines.*
- CAP. XXX. *De potestate eorundem Prælatorum ad res aut vestimenta sacra benedicenda vel consecranda.*

LIBER SECUNDUS

DE RELIGIOSIS

QUATENUS PRÆLATI SUNT, ET EORUM OBLIGATIONIBUS UT SIC.

CAPUT I.

Post explicatam essentiam, et præcipua vincula status religiosi, dicendum de cæteris obligationibus et proprietatibus ejus. Ad hoc autem oportet gradus personarum, ex quibus religiosa congregatio coalescit, distinguere, et sigillatim considerare, quia pro diversitate eorum diversa est obligatio, et in quibusdam earum personarum oritur ex respectu ad alias. Ad duo autem capita possunt dictæ personæ revocari, Prælatos scilicet et subditos. Primum vero occurrit Prælatorum consideratio, quia et præcipui sunt, et post doctrinam de obedientia et subjectione, opportune cadit sermo de Prælatis. Igitur de eis dicemus, quæ pertinent ad ipsorum creationem, seu existentiam (ut sic dicam); deinde, quæ ad potestatem et obligationes ipsorum, quæ in tali creatione fundamentum habent.

UTRUM IN RELIGIOSO STATU ALIQUIS PRÆLATUS REQUIRATUR JURISDICTIONEM HABENS, ET UNDE ILLAM HABEAT.

1. *De statu religioso, prout nunc est in Ecclesia, sermo instituitur. — Qualis prælatio debeat magis religionem. — Non possumus religiosorum obligationes, in quibus tradendis versamur, explicare quoad eam partem quæ Prælatos attingit, nisi de eorum existentia et potestate, in quibus tales obligationes fundamentum habent, doctrinam per nonnulla capita præmittamus. Supponendum vero sermonem esse de statu religioso, ut nunc est in usu Ecclesiæ, in regulari et communi vita, nam, ut supra tactum est, et tractatu sequenti dicemus, inveniri etiam potest verus religiosus status in solitario et privato vivendi modo, respectu cujus non est necessaria alia prælatio, vel præcipiendi potestas, præter eam quam intrinsece requirit obedientiæ votum,*

ut ex dicendis a fortiori constabit; et ideo de illo statu, quod ad præsens attinet, nihil aliud dicere necesse est. De alio vero statu communitatis religiosæ, per se notum videtur in illo necessarium esse aliquem qui cæteris præsit, præcipue si hoc non restringamus ad unam personam, sed indefinite loquamur de uno gubernatore, sive illa una persona sit, sive unum consilium ex multis personis constans; sic enim impossibile est humanam communitatem sine gubernatore consistere: *Ubi enim non est gubernator* (dixit Spiritus Sanctus, Prov. 11), *populus corrumpit*. Quod si de omni communitate hoc verum est, multo magis de religiosa, in qua summus ordo ad perfectionis profectum necessarius est. Et ideo in eo statu speciali titulo et ratione necessaria est obedientia, ut tomo præcedenti vidimus. Simili ergo modo necessarius est superior cui obediatur; et ideo omnes religionum institutores hoc primum in hoc genere vivendi statuunt, ut scilicet in eo sit aliquis præfectus, cui cæteri perfecte obediant, ut satis ostensum est tractando de necessitate obedientiæ; hæc enim duo correlativa sunt. Quamvis autem de absoluta necessitate hoc non restringatur ad unam personam, ut dixi, tamen, moraliter loquendo, necesse est usum hujus regiminis ad singulares personas reduci, quia fieri non potest ut singula, quæ agenda vel præcipienda occurrunt, plurium communi consilio disponantur vel ordinentur. Posset autem ordinaria potestas etiam immediata solum esse in communitate seu consilio aliquo, licet per vicarios proxime administranda esset; illud autem regimen non esset religioni conveniens, quia imperfectum est, et ordini religioso minus accommodatum. Ideoque in omnibus religionibus monarchicum regimen, saltem quoad proximam gubernationem, usu receptum est. Est enim hoc regimen omnium perfectissimum, teste Aristotele, 8 Ethic., c. 10, et confirmat D. Thomas, 4 contra Gent., c. 76, imo Christus Dominus docuit, dum in sua Ecclesia perfectam monarchiam esse voluit, ut in tomo de Fide ostendi; imo et natura ipsa hoc persuadere videtur, dum unum tantum supremum Principem, Deum scilicet, admittit, ut notavit Cyprianus, in tract. de Idolorum vanitate. Status ergo religiosus ratione suæ perfectionis monarchiam etiam maxime postulat. Requirit ergo non solum unum gubernatorem, sed etiam unum caput, quod singularis persona sit; in hoc enim differt monarchia a cæteris politiis.

2. Est autem ex superiori tomo recolendum, in Prælati religionum duplicem posse intelligi potestatem, jurisdictionis scilicet et domini. Dicendum ergo secundo est: in hoc statu necessarius est superior, qui potestatem dominativam habeat; jurisdictio vero non ita illi necessaria est. Prior pars sufficienter est in illo tomo declarata et probata; nam traditio et votum obedientiæ sunt de necessitate status religiosi; ergo et potestas dominativa in Prælato est necessaria in hoc statu; nam hæc duo sunt quasi correlativa, vel tanquam causa et effectus; nam ex traditione, quæ fit ex parte religiosi, sequitur dicta potestas in religione, a qua in superiorem tranfertur. Altera item pars probatur, quia prædicta potestas sufficit ad gubernationem æconomicam; hæc autem, si sit accommodata disciplinæ religiosæ, sufficit in rigore ad religiosum statum. Major patet in seculari gubernatione domus, in qua pater habet hujusmodi proportionalem potestatem in filium, vir in uxorem, dominus in servum, et illa sufficit ad politicam gubernationem. Minor autem patet, quia religiosus status sufficienter salvari potest in communitate unius domus, cujus gubernatio et vivendi modus ad perfectionem charitatis ordinetur; ergo in illius superiore sufficit prædicta potestas ad eundem finem et vitæ modum accommodata. Quod si plures domus habeant inter se moralem unionem, quæ unum corpus politicum efficiant, præterquam quod id non est simpliciter necessarium ad statum religiosum, etiam illud potest sufficienter salvari cum prædicta potestate, amplificata, seu extensa quoad dominium cum sufficienti proportionem, sive id fiat per subordinationem obedientiæ plurium conventuum, seu domiciliorum ad unum superius caput, sive per consensionem plurium Abbatum, seu superiorum conventualium inter se; quanquam hoc secundum minus firmum est, et pluribus dissensionibus expositum.

3. *Varia exempla pro assertionem confirmanda.* — Confirmatur et explicatur exemplis, primo monialium, in quibus nulla est jurisdictio spiritualis, juxta doctrinam D. Thomæ, in 4, d. 19 et 25, communiter receptam, quam in tomo de Censuris, disp. 2, sect. 3, a n. 5, explicuimus; et tamen in illarum conventibus est aliqua cæteris præfecta, sive Abbatis, sive Priorissa, vel aliter nominetur, in qua est sufficiens potestas gubernativa ad religiosum statum necessaria, argumento c. 2, de His quæ fiunt a Prælato, cum his quæ ibi no-

tat Abbas, et alii, et ex ipso usu satis constat. Aliud exemplum est de antiquis monachis, qui regulariter non erant clerici, ut sumitur ex Dionysio, c. 6, de Eccles. hierarch; Hieronymo, ep. 1 ad Heliodorum, 4 ad Rusticum, et lib. contra Vigilantium, et ex aliis quæ referuntur 16, q. 1, et infra tractatu sequenti de Varietate religionum, latius de ea re dicemus; et tamen inter antiquos monachos erant præfecti ac superiores sufficientem habentes potestatem ad religiosum statum gubernandum, ut constat de illis antiquis Patribus, Antonio, Hilarione et Pachomio; imo etiam S. Benedicto, quem sacerdotem fuisse non legimus; imo non fuisse scribit Bonaventura, in expositione suæ regulæ, cap. 7; fuisse autem vere Abbatem, id est, monachorum patrem et superiorem, satis constat. Estque optimum exemplum apud D. Gregorium, lib. 1 Dialog., c. 4, de Equitio, qui cum sacris ordinibus initiatus non esset, Abbas, et multorum monasteriorum pater a Gregorio appellatur. Igitur ad hoc munus jurisdictio ecclesiastica necessaria non est, sed sufficit prædicta potestas; nam in his viris laicis, quantumcumque sanctis, ecclesiastica jurisdictio esse non potest. Dices, in illis fuisse potestatem excommunicandi, ut ex regula S. Benedicti, et ex aliis colligi potest. Respondetur, in nomine *excommunicationis* esse æquivocationem; nam illa, de qua Benedictus in sua regula loquitur, non erat censura ecclesiastica, sed externa quædam separatio a conversatione fratrum, vel in choro, vel in aliis occupationibus, seu exercitiis, vel in communibus colloquiis, quæ separatio solum erat per ordinationem seu prohibitionem obedientiæ, unde neque ipsum religiosum, neque alias personas eo modo ligabat, quo nunc ligat ecclesiastica censura.

4. *Arguitur adhuc contra secundam partem præcedentis assertionis.* — Rursus vero objiciet aliquis nunquam posse statum religionis esse aut conservari sine Prælato habente potestatem jurisdictionis, nec exemplis adductis oppositum probari; quia nec moniales sunt sine hujusmodi Prælato, nec religiosi unquam fuerunt; solumque probant dicta exempla, non oportere prælatum esse ejusdem sexus, vel ejusdem ordinis; non vero esse omnino nullum. Nam moniales vel subjiciuntur religionis viris tanquam Prælati habentibus jurisdictionem in illas, vel Episcopis, si exemptæ non sint; et tunc Episcopus non minus est proprius Prælatum earum, quam sit Provin-

cialis aut Prior circa sibi subjectos. Et similiter olim quando monachi erant mere laici, subiciebantur Episcopo tanquam proprio Prælato, ut sumitur ex citato loco Dionysii, et ex Hieronymo, et aliis, quos supra retulimus: et idcirco quia Episcopus per seipsum præesse non poterat, solebat substituere Presbyterum aliquem, cui vices suas committebat, ut colligitur ex Concilio Chalcedonensi, c. 8, et ex regula Augustini, ubi distinguit Præpositum a Presbytero, et utriusque tribuit potestatem corripiendi religiosos, et vindicandi delicta; quia fortasse in Præposito erat tantum potestas dominativa; in Presbytero autem erat etiam prælatio et jurisdictio; et hoc significant illa verba, quæ habentur in fine regulæ: *Præposito tanquam patri obediatur, multo magis presbytero, qui omnem vestrum curam gerit. Ut ergo cuncta ista serventur, et, si quid servatum minus fuerit, non negligenter prætereatur, sed ut emendandum corrigendumque curetur, ad Præpositum præcipue pertinebit, ut ad presbyterum, cujus est apud vos major auctoritas, referat, quod modum vel vires ejus excedit.* Erat ergo in Presbytero major potestas quam in Præposito, quæ non videtur alia fuisse nisi jurisdictionis; ergo nunquam hæc defuit in Prælati religionum. Et ratio sumi potest ex prædictis verbis Augustini, quia hæc potestas moraliter necessaria est ad perfectam gubernationem talis status, tum ratione directionis perfectæ, tum etiam ad majorem coactionem, ubi fuerit necessaria.

5. *Occurritur argumentis proxime factis.* — Hæc argumenta convincunt plane quod intendunt, solumque posita sunt ut verum sensum assertionis positæ explicemus. Duobus enim modis intelligi potest, Prælationem cum jurisdictione esse necessariam ad statum religiosum. Primo, ut talis jurisdictio et prælatio esse debeat specialiter commissa ipsi religioni, vel alicui personæ ejusdem ordinis, et professionis. Et hoc modo negamus esse necessariam propriam prælationem cum potestate jurisdictionis intra ipsam religionem; et hoc convincunt exempla adducta in n. 3, quibus addi potest exemplum, quod nunc etiam extat, religionis laicorum institutæ ad curandos infirmos in publicis xenodochiis eorum curæ commissis; illi enim inter se proprios habent præfectos quibus obediant; illi tamen jurisdictionem proprie non habent, sed in Episcopis residet. Alio modo potest intelligi hæc jurisdictio necessaria in aliquo

Prælati Ecclesiæ, qui ratione illius dici poterit Prælati religiosorum; et hoc modo evidens est talem prælationem et jurisdictionem esse necessariam, ut probat discursus numero præcedenti factus; et præterea, quia non potest esse in Ecclesia aliquis status, quin totus subjectus sit jurisdictioni Prælatorum et Pastorum Ecclesiæ, secundum aliquem modum vel immediate a Christo, vel ab ipsa Ecclesia institutum; quod magis ex sequenti assertionem, ejusque declaratione constabit.

6. Dico ergo tertio: in religionibus exemptis, quales nunc fere sunt omnes religiones virorum, necessarii sunt Prælati proprie dicti habentes spiritualem, imo et Episcopalem jurisdictionem. Conclusio est certa, et communis Doctorum, quos statim referemus, constatque inductione juxta præsentem Ecclesiæ usum: nam et monachales ordines, et Mendicantes (ad quas reducuntur alii, qui cum illis communicant, vel participant) habent hujusmodi præpositos cum propria potestate et jurisdictione. Ratio autem necessitatis, supposita exemptione, est efficax, quia, eo ipso quod religio a jurisdictione Episcoporum eximitur, manet immediate subjecta solius Pontificis jurisdictioni; non poterat autem convenienter gubernari immediate per solum Summum Pontificem, aut per commissarios, vel delegatos ab ipso, quia in omni congregatione necessarii sunt pastores ordinarii, quibus ejus cura ex officio incumbat; ergo, si hujusmodi pastores proximi non sunt Episcopi, necessarium est ut sint prælati proprii uniuscujusque religionis. Atque hinc inferunt communiter Doctores, præpositum Generalem, Provinciale, et localem seu conventualem uniuscujusque religionis approbatæ a Summo Pontifice, et exemptæ, esse vere ac proprie Prælatos, ut patet ex Gloss. in Clem. 1, de Elect., v. *Prælatum*, ubi Cardinalis et alii. Sumitur ex Panorm., in c. *Cum ab Ecclesiarum*, de Offic. Ordin., ubi distinguit duplicem acceptionem hujus vocis *prælati*: unam late, secundum quam etiam Parochus dici potest Prælati, quatenus suis parochianis præest; aliam propriam, et jure usitatam, secundum quam solus ille, qui habet jurisdictionem spiritualem et ordinariam fori contentiosi, prælati dicitur, ut sumitur ex cap. 2, juncta gloss. ult. de Judiciis. Cum ergo superiores religionum jurisdictionem habeant spiritualem fori contentiosi, eamque ordinariam, nam ex vi proprii muneris eam habent, unde et delegare illam possunt, Prælati proprie dicuntur, ut

latius docent etiam Sylvest. et Angel., verb. *Prælati*. Et hæc de 1 p. tituli.

7. *Tractatur secunda pars tituli de origine jurisdictionis Prælatorum regularium.* — Ex dictis facile definitur quæstio hic occurrens, unde aut quo jure habeant hi Præfecti religionum ut Prælati sint, id est ut habeant hanc spiritualem jurisdictionem. Quidam enim putant habere illam jure divino, quod gravissimos Doctores docuisse, eos tamen non referens, dixit Medina, lib. de Indulgentiis, cap. 24; eandem sequi videntur, et suadere conantur Emmanuel Rodriguez, tom. 1 Regularium Quæst., q. 17, art. 2; et Miranda, in Manuali Prælatorum, tom. 1, quæst. 13, articulo 4, conclusione 1. Argumentantur primo, quia Prælati Ecclesiæ sunt, qui habent jurisdictionem illam, de qua dictum est Matth. 18: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus et publicanus*; nam juxta communem interpretationem Chrysostomi, et aliorum, nomine Ecclesiæ, Prælati ibi intelliguntur; sed præfecti religionum sunt vere Prælati; ergo habent jurisdictionem jure divino. Secundo, et in idem redit, quia Christus ibi, cum dixit: *Quæcumque ligaveritis, etc.*, ad omnes Prælatos Ecclesiæ locutus est; sed inter hos Prælatos sunt superiores religionum; ergo habent jurisdictionem ex vi verborum Christi, atque adeo ex jure divino. Tertio, Episcopi habent jurisdictionem jure divino, ut est multorum sententia; sed Prælati religionum habent jurisdictionem episcopalem vel quasi episcopalem, ut dicitur in cap. *Abbatibus*, de Privilegiis, in 6, et notat glossa in Clement. unica, de Rebus Eccles. non alien., verb. *Proprii*; ergo, per argumentum a simili, etiam illi habent jurisdictionem ex jure divino. Quarto, religio instituta est a Christo; sed religio non potest consistere sine Prælati ejusdem ordinis habentibus jurisdictionem; ergo habent illam a Christo; nam qui instituit aliquem statum, sine dubio dat omnia necessaria ad illum. Major supponitur ex supra dictis. Minor sumitur ex ratione juris statuentis, ut religiosorum Prælati ejusdem habitus et religionis sit; cujus rationem reddit Innocentius III, in cap. *Cum causam*, de Electione. Quia, secundum legem divinam, non est in bove arandum et asino, id est (ut exposuit Concilium Hispalense II, cap. 9, cap. *In nona*, 16, quæst. 7): *Homines diversæ professionis in officio uno non sociabitis: nam coherere (ut ibidem subjungitur) et conjungi non possunt, quibus et studia, et co-*

ta diversa sunt. Unde in Clem. 1, de Elect., sic dicitur: *Cum rationi non congruat ut homines disparis professionis, vel habitus, simul in eisdem monasteriis socientur, prohibemus ne religiosus aliquis in Abbatem vel Prælatum alterius religionis, vel habitus de cætero eligatur.* Est ergo hæc institutio ex natura rei intrinseca huic statui.

8. Hæc sententia nova est, et sine dubio falsa; qui enim fieri potest ut sit de jure divino, quod ab Ecclesia non semper fuit observatum? ostendimus autem num. 3, in antiquis religionibus fuisse spirituales Patres, seu Præfectos, aut Abbates sine propria et spirituali jurisdictione. Unde certum est institutionem hanc habuisse initium a Summis Pontificibus, atque adeo esse de jure humano, quod prædictus auctor non negat, sed ait, fieri posse ut idem Prælati pluribus titulis et rationibus jurisdictionem habeat. At hoc solum habet locum ubi plures tituli non involvunt repugnantiam; non vero in præsentem, si proprie ac per se loquamur de origine jurisdictionis. Tunc enim jurisdictio proprie dicitur esse de jure humano, quando ab homine immediate confertur; et e converso de jure divino dicitur, quæ immediate datur a solo Christo; et ita unus titulus istorum alium excludit; non potest ergo eadem jurisdictio utroque modo proprie ac per se haberi. Dico autem *per se*, quia si unus titulus sit per accidens, non erit tanta repugnantia. Ut qui opinantur Episcopos habere jurisdictionem divino jure, negant quidem per se habere ab homine; tamen, quia non negant, nec negare possunt habere illam dependentem a Summo Pontifice, dicere possunt etiam esse ab illo saltem per accidens, tanquam a non prohibente seu impediante, cum possit, vel tanquam a confirmante, seu designante personam. Sed hæc non sunt satis ut jurisdictio dicatur de jure humano; sic enim etiam jurisdictio Summi Pontificis per accidens est ab hominibus eligentibus ipsum; nec jurisdictio Prælatorum religionis est hoc modo ab homine, sed ut ab immediate et per se conferente illam; nisi enim Summus Pontifex illam dedisset, nullum est divinum jus, nullave Christi promissio, ex qua colligere possimus ipsum immediate illam conferre; maxime quod talis modus Prælationis immediate est institutus ab Ecclesia, et non a Christo Domino; licet enim potestas illum instituendi fuerit a Christo, non vero ipsa institutio, nullibi enim ostendi potest; nec

talis institutio fuit ex aliquo præcepto divino positivo, sed ex prudenti arbitrio Summorum Pontificum; nullo ergo modo talis jurisdictio est proprie de jure divino, nisi solum remote in generalibus principiis, et in potestate concedendi illam; quod evidentius fiet respondendo ad argumenta.

9. Ad primum negatur consequentia, fit enim illatio virtualiter in quatuor terminis: immediate enim solum inferitur, Prælatum religionis habere jurisdictionem illam, ratione cujus dixit Christus: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus et publicanus.* Inde autem nihil inferitur, quia Christus non dixit, omnes Prælatos Ecclesiæ habituros dictam jurisdictionem immediate ab ipso. Unde, si ratio illa quidpiam valeret, probaret, omnes, qui in Ecclesia habent potestatem excommunicandi, etiam archipresbyteros, Archidiaconos, Priores, Abbates, et similes inferiores dignitates, habere illam jure divino; quod plane falsum est, quia fere in his omnibus constat manasse jurisdictionem ex privilegiis Pontificum, et humana institutione. Eademque est responsio ad secundum: fatemur enim verba illa: *Quæcumque ligaveritis et solveritis, etc.*, dicta esse pro omnibus Prælati; dicimus tamen adimpleri vel in multis, vel in omnibus infra Summum Pontificem, per jurisdictionem mediante ipso Pontifice concessam. Unde in his argumentis oportet advertere, aliud esse Prælatum habere jurisdictionem; aliud, quod obediendum sit Prælati jurisdictionem habenti. Primum non semper est immediate a Christo, nec ex præcepto ejus; secundum autem est divinum præceptum explicatum Matt. 18: *Si Ecclesiam non audierit*, quod suo modo naturale est, sicut obedire regibus. Similiter participatio clavium non semper est immediate de jure divino, sed per hominis concessionem; et nihilominus, supposita participatione clavium, quod habeant effectum aperiendi et claudendi, de jure divino est, explicato illis verbis: *Quæcumque ligaveritis, etc.*; hic autem non agimus de effectu clavium quasi in sensu composito, sed de ipsa clavium participatione per jurisdictionem quasi episcopalem.

10. Ad tertium primo respondetur negando antecedens; probabilius enim credimus jurisdictionem Episcoporum non esse de jure divino, ut tomo 4 et 5 tertiæ partis diximus. Secundo vero respondetur negando consequentiam, tum quia argumentum a simili de-